

Diakoner og diakoni i den katolske kirke

AV ALBERT RAULIN

Diakoner

Der har alltid vært diakoner i den katolske kirke, og man har til enhver tid vært i stand til å stadfeste hvem som var diakon og hvem ikke. Diakonaten er jo fra først av et embede som enkelte blir ordinert til ved biskopens håndspåleggelse. Diakon er enhver som er blitt rettmessig ordinert til dette embede og som ikke (evt. ennu ikke) er blitt ordinert til prest.

Diakonen er direkte knyttet til biskopen, og hans oppgaver dekker områder såsom administrasjon, liturgi og barmhjertighetsgjerninger. I det kirken tradisjonelt har betraktet de syv menn som Ap. gj. 6,1 ff. omtaler, som de første diakoner, kan man tilføye at diakonen aktivt deltar i kirkens forkynnelse.

I oldkirken hadde diakonene en betraktelig innflytelse og noen av dem regnes blant de største martyrer (fremfor alt den romerske martyr Laurentius, mest kjent i Norden som Lars).

I løpet av middelalderen forsvant diakonembedet i den latinske del av den katolske kirke (i motsetning til i samtlige av de orientalske kirker såvel katolske som adskilte fra pavestolen). Der fantes allikevel til

stadighet diakoner i den latinske kirke, men det var fordi diakoniens var blitt opprettholdt som det siste trinn før presteordinasjonen.

Diakonvielsen går den dag i dag forut for prestevielsen, således at det bare er diakoner som blir ordinert til prester (og holder dermed opp med å være diakoner). Men i tillegg til dette har Det 2. Vatikankonsil (1962-65) gjenopprettet diakonembedet som et selvstendig og livsvarig embede i kirken. I dag ordinerer biskopene til diakoner både menn over 35 år, selv om de er gift, og yngre menn som, i det de blir diakoner, forplikter seg til å leve et liv i sølibat.

Diakoni

Opprinnelig var diakoni diakonenes doméne, selv om de aldri har hatt monopol på karitative gjøremål. De var i hvert fall de naturlige ledere i alt som angikk utøvelsen av barmhjertighet på kirkens vegne.

Da de eneste diakoner som fantes var blitt prestekandidater, mistet de også ansvaret for det sosiale engasjement både i bispedømmet og i menigheten. Men andre var parat til snart å overta, nemlig klosterbrødre og nonner.

Det er ingen tilfeldighet at klosterfolkene, som før utelukkende var «kontemplative», også gikk i gang med å utøve barmhjertighet, selv om de måtte ut i verden for å gjøre det. De hadde selvsagt intet monopol, de heller, bare spesielt gode betingelser for å klare oppgaven.

Om vi spør hva kirkens diakoni har bestått i, så kan vi trygt henvise til Matt. 25 som selv referer seg til de gjerninger som var tradisjonelle i jødedommen: Både de som dekker de legemlige og de åndelige behov.

Det lå den gangen i sakens natur at barmhjertigheten hovedsakelig ble utøvet på det lokale plan, i hvert fall på et begrenset område. Befolkningsgrupper lå isolert fra hverandre. Men vi har også eksempler på store katastrofer som ga tanken om å organisere hjelpetiltakene i større målestokk, og de fleste klostresamfunn var faktisk mer eller mindre internasjonale.

I dag er det blitt nærmest en selvfølge at hjelpen, i likhet med behovene, må anta planetariske dimensjoner. Diakoni må oppfattes i verdens målestokk, selv om det alltid gjelder å hjelpe konkrete individer i deres konkrete situasjon.

Albert Raulin

Diakoner og diakoni i dag

Det som særpreger den latinske kirke er altså at det alltid har vært diakoner i dens midte, men at de langt fra alltid har konsentrert seg om de grunnleggende diakonale oppgaver. Og der har alltid vært en meget aktiv diakoni, men den er blitt utøvet av mange som ikke selv var diakoner.

I dag, med gjenopprettelsen av det såkalte «permanente» diakonat, står den katolske kirke overfor en helt ny situasjon. Det blir aktuelt igjen å betro diakoner diakonale oppgaver. Og dette høres meget lovende ut. Med visse presisjoner.

I diakonenes fravær har den katolske kirke måttet utøve sin diakoni i stor stil både på det lokale og internasjonale plan. Ikke-diakoner har vist seg å være i stand til å ta de største løft og løse de mest innfløkte problemer. Dette er en erfaring som kirken ikke ønsker å glemme så fort. Den vil i like stor grad som før henvende seg til legfolk og til de prester og biskoper som har dette talent, så de bidrar til den felles innsats. Slike felles anstrengelser har forresten i dag økumeniske dimensjoner, som diakoner også må ta hensyn til.

Derfor må vi fortsatt regne med at den samlede katolske kirke, med Vatikanet i spissen, går inn for å løse problemene på verdensbasis. Diakonene er få, og det er ingen grunn til å vente på dem for å handle. Det samme gjelder på det lokale plan, hvor menighetene, i mangel på diakoner, har måttet løse sine problemer på en annen måte (menighetsassistenter, kirkelige assistenter m.m.). Både kvinner og menn, faktisk mest kvinner, er allerede sterkt engasjert, mens det institusjonelle diakonat hittil i den katolske kirke er forbeholdt menn (dette kan selvsagt bli forandret). Her i Norge har for eksempel i dag ingen menighet noen permanent diakon, til forskjell fra nabolandene som så smått er gått i gang med å vie diakoner.

Det spennende blir å se i hvilken grad der vil oppstå kall til diakonatet blant yngre menn, hvilken mottagelse de får og hvilken plass de kan skaffe seg i solen. Alt tyder på at den nære sammenheng som har vært mellom den liturgiske feiring, forkynnelsen av ordet og den karitative innsats, som særpreger det historiske diakonat, avgrenser et kall som har sin originalitet og

livsrett i kirken. Hverken på det internasjonale eller på det lokale plan er det grunn til å kjempe for at diakonene skal fortrenge andre, men det er meget ønskelig at de manifesterer en egen karisma som kirken alltid har anerkjent, selv om den har gjort ulik bruk av den i forskjellige perioder av sin historie. Vi bør kunne anta at ikke bare diakonien – den er uadskillelig fra ethvert kirkeliv! – men diakonembedet står overfor en ny renessanse. Foreløpig opererer vi med beskjedne tall. Situasjonen kunne forandre seg fort om det ble åpnet adgang for kvinner til det katolske diakonembedet. Mange mener at det vil være nøkkelen til en reell og omfattende fornyelse av et gammelt embede. Diakonissene i de apostoliske kirker var neppe «diakoner», men de kunne bli det i en mer eller mindre nær fremtid. ■

*Pater Albert Raulin
Dominikanerne
Boks 5036 Majorstuen
0301 Oslo 3.*
